

JAGITS JÓZSEF

ÍGY ESETT EL ZALESZCZYKI

Este parancsot kaptunk, hogy a haditudósító századból a mi szakaszunk a további rendelkezésig a 2. gépkocsizó dandár felderítő zászlóaljához csatlakozik és részt vesz annak vállalkozásaiban. A felderítő zászlóalj feladatául azt tűzték ki, hogy derítse fel a Dnyeszter völgyét, állapítsa meg az ellenség erejét és azt is, épségben van-e a zaleszczyki híd.

Szürkületkor indultunk Kolomeából Horodenka felé. Az útvonalon két falu égett. Magasra csaptak a lángok és füsttenger borította be az egész környéket. Az élhez beosztott utászok megállapították, hogy petróleumtartályok égnek s bár elég messze voltunk tőlük, szinte megpörkölődünk a hőségtől. Tizenegy hatalmas olajtartály állott itt, közülük öt égett, a többit még meg tudták menteni utászaink.

Nem várhattuk meg, amíg az oltást befejezik, mentünk tovább és Horodenka előtt kaptuk az első igen heves tüzet. Már egész utunk alatt jobbról-balról állott a harc, mi magunk azonban csak itt ütköztünk ellenállásba. A terep dombos. Zászlóaljunk azonnal harchoz fejlődött, a járműveket fedettebb helyre vitték s mialatt a tűzfegyverek megkezdték a harcot, a rajok egymás mellett nyomultak előre a magas rozssal borított dombon. Egyre többször látjuk, hogy valamelyik katonánk elterül a földön. Veszteségünk szemmel láthatóan nő. A vörösök velünk szemben jól kiépített állásokban, a terep minden pontjára belöve igyekeznek útját állni előnyomulásunknak. A puskatűz megindulása után hamarosan megszólal az orosz tüzéség is, a lövedékek végigpásztazzák az egész terepet és a rozstáblákból gomolygó porfelhő csap fel nyomukban.

A jobbszárnyon egyik szakaszunk már rohamtávolságnyra megközelítette az ellenséget, rohamot próbál, de sikertelenül. Nekünk is meg kell várni, amíg tüzéségi támogatást kapunk. A harc egy pillanatra sem szünetel, sőt, egyre hevesebbé válik. Félóra múlva végre megszólalnak a mi ágyúink is és a két tüzéség között megindul a párbaj. Fokozatosan veti be mindkét fél harceszközait. A balszárnyunk ellen

szovjet tanktámadás indul. Tizenkét harcokcsi robot felénk, de páncéltörőink rövid percek alatt megállásra kényszerítik őket. Két szovjet páncéljármű mozdulatlanul ott marad, a többi kisebb-nagyobb sérüléssel visszavonul.

Hamarosan érezzük a tüzéségi támogatás hatását. A szovjet gyalogság tüze veszt erejéből. Annál erősebben bontakozik ki a mi tüzéség. A fülsiketítő zajba bele-dübörögnek a mi páncélosaink motorjai. Gyorsan vonulnak fel mögöttünk a kis tankok. A magas gabonátlában keresztülrohannak első vonalunkon. Minthogy mi is dombhajlatban fekszünk, ahová nem láthatott be az ellenség, egyszerre váratlanul jelennek meg a meglepett vörösök előtt a kis Ansaldók, később néhány nagyobb harcokcsi is. A katonáknak senki sem parancsolt rohamot, mégis nyomon követik az előretörő harcokcsikat. Már talpon van az egész zászlóalj. A fegyverropogásban, a tüzéség dörgésében, a gépfegyverek és golyószórók tüzésében emberi hangot már nem lehet hallani, csak látni lehet a mozgó szájakon, hogy az előrerontó honvédek kiáltoznak. A vad „hajrá”-t elnyeli a harci zaj.

Még egyszer hatalmas tűz kaszál végig fölöttünk, de már látszik, nem céloz az ellenség, tüzéség alig van hatása. A tőlünk balkéz felől rohamozó raj a páncéljárművek nyomában eléri a szovjet állást. Feltartott kezeket látunk s utána már csak jajgató sebesült vörös katonák könyörögnek segítségért, akik elszórva hevernek a frissen ásott árkok között az összegázolt rozstáblában. Nem kell nagyon terelni a foglyokat, indulnak maguktól oda, ahol honvédszuronyok között hadifogoly csoportot látnak.

Alig ugrunk ki megint a szovjetállásból, kezdődik minden előlről. Most a következő dombvonulatról zuhog ránk a tűz. Ott újabb állásban vár ránk az ellenség. Most azonban már az elért siker fölötti lelkesedés hajtja embereinket. Hihetetlen gyorsasággal kígyóznak előre a rajok, szökellnek a katonák. Támogatják pontosan előrejutásukat a gépfegyverek és golyószórók, s a gyalogság szinte versenyez a harcokcsikkal.

Mellettünk az egyik század parancsnoka, *Fűzfás Frigyes*, kezében vékony lovaglópálcával, a szemére csíptetett monoklival kimagaslik a kalászok közül, úgy buzdítja embereit. Alárendeltjei könyörögnek, ne mutasson akkora célt, mi is figyelmeztetjük, ő azonban visszakiált, hogy a magas gabonában csak teljesen kiegyenesedve tudja irányítani századát. Félünk, hogy ez nem maradhat így soká s valóban, néhány perc múlva elbukik. Rohanunk hozzá, ott vannak már a szanitécek is, de már csak holttestét vihetik hátra, a bal szemén fejébe hatolt golyó azonnal megölte.

Mire beérünk a két domb közötti hajlásba, a harcokcsik már legázolták a második vonalat is. Itt már keményebben védekeztek a vörösök, egyes helyeken véres kézitusára került sor. A vége azonban ennek a támadásnak is az, hogy az állás kezünkbe kerül. A gyorsan előrehozott páncéltörő ágyúk még néhány löveget kilöttek a menekülő vörös tüzéség oszlopából.

Most rövid szünet állott be a harcban, bár az ellenség tüzésége szakadatlanul lövi vonalunkat, kis harcokcsijaink azonban a tüzéségi tűz ellenére is továbbhaladnak. Rendezni kell a zászlóaljat, mert meglehetősen összekeveredett a rozssban. Mialatt ez megtörténik, fiatal tüzéség zászlóst visznek el mellettünk, aki megfigyelő volt az első vonalban. Láblövést kapott és emberei a tőlünk bal kézre fekvő tanyán helyezik el.

Még kifújni sincs időnk magunkat, váratlanul újra fellángol a harc, néhány szovjet harcokcsit látunk előretörni a tanya felé, ahova a sebesült tüzéség zászlóst vitték. A mögöttünk lévő ütegek minden erejüket a kibontakozó szovjet támadás ellen fordítják és beavatkozik a közben már rendezett zászlóalj egyik százada is. A vörösök ellentámadása összeomlik, tankjaik elmenekülnek, de magukkal vitték az előbb a tanyára szállított kis tüzéség zászlóst. Hadifogságba esett.

A helyzet állandóan változik, hol mi, hol a szovjet csapatok kísérleteznek támadásokkal. Lassankint azonban még több saját erőnk zárkózik fel és tüzéség felülke-rekedik. A kis harcokcsik újból előretörnek, magukkal rántják a gyalogságot és az

ellenség meghátrál. Ebben az állásukban rengeteg kézigránátot, lőszert, különösen nagymennyiségű géppuska-lövedéket voltak kénytelenek otthagyni. Sebesült, vagy hadifogoly alig akad, sebesültjeiket mind magukkal vitték. Halottjaik száma azonban magas, csak azokban a fészkekben, amiket én láttam, 16-ot számoltam meg.

Ezekkel a harcokkal Szerafince határába érünk, a szovjet csapatok visszavonulása az egész vonalon megkezdődött, mindig gyorsabban hátrálnak. Közben két magyar bombázógép jelenik meg a levegőben vadászgépek védelme mellett és bombáikkal zavarják a Szerafincében megtorlódott orosz csapatokat. Fűlsiketítő dörrenéssel robbannak a bombák s röviddel rá páncélosaink akadálytalanul robognak át a községen és a község melletti vetéseken.

Még egy dombhajlat és felcsillanik előttünk a Dnyeszter vize. A folyó egyik partján kopár dombtető húzódik, a másikon erdő. A menekülő vörösök északkelet felé húzódnak, arra kell lenni Zaleszczykinek. Bizonyára a hídhöz igyekeznek.

Egy darabig a folyóval párhuzamosan oldalmenetben húzódnak mi is fölfelé, a túlsó oldalon azonban orosz csapatok helyezkedtek el s mihelyt meglátnak bennünket, megnyitják a tüzet. Mi, úgy látszik, harcon kívül vagyunk és sietve jobbra húzódnak. Délután két óra van. Eddig még

nem ettünk, nem ittunk semmit, egészen megfledkedtünk erről a harc izgalmában.

Mire újból felérünk egy dombtetőre, előttünk áll Zaleszczyki, amelyet a Dnyeszter oszt két részre. A városba vezető utakon óriási porfelhő ül, az innenső rész házai lángban állanak s amikor a szél ellebbenti szemünk előtt a por- és füstfelhőt, meglátjuk a hidat.

Áll még a híd! – kiáltja mindenki egyszerre s nyomban nekilendül gép és ember az új támadásnak. Örömmel látjuk, hogy a hídon menekülő oroszok után a mi gyalogosaink rohannak át a hídon s a túlsó parton, a hídfő mellett lévő zsidótemetőben azonnal fedezik magukat és gyilkos tűzzel üldözik az ellenséges utódévet. Légvonalban alig választ el tőlük háromszáz méter. Amíg figyeljük, hogyan tűnnek el az orosz utóvéd emberei a házak között, egyszerre csak a levegőbe emelkedik a híd, rettenetes robbanás reszkettet meg a levegőt és a híd vasívei széjjelszakítva zuhannak a vízbe.

Felrobbantották.

Nem tudjuk megállapítani, voltak-e a mieink közül a hídon a robbanás pillanatában, legtöbben úgy láttuk, hogy éppen üres volt. Rohanunk végig a város utcáin, le a híd környékére. Kopognak a golyók a házfalakon, verik le a tetőcserepet a nyakunk közé. Amikor leérünk a felrobban-

tott hídhöz, tűz alá vesszük a túloldalon megbúvó szovjet csapatokat, hogy mentesítsük az odaát rekedt hősiesen küzdő kis osztagunkat.

A sírdombok között úgyesen megbújtak a mieink. Egész nap tüzeltünk a túlsó oldalra s nem vettük észre, hogy megközelítette volna az ellenség a zsidótemetőt. Estig nem történt változás. Ekkor felváltottak bennünket és visszamentünk Horodenkára. Reggel, amikor érdeklődünk a vízen túl rekedt kis csapat sorsa felől, örömmel hallottuk, hogy utászaink az éjszaka leple alatt, merész vállalkozással, csónakon hozták őket vissza minden veszteség nélkül. Ugyanekkor tudtuk meg azt is, hogy a híd robbanásakor két emberünk veszítette életét.

Délig pihentünk s délután újra bevetették a zászlóaljkat. Addigra az utászok több csónakot szereztek, azokból kis kompot állítottak össze és megkezdtek a kisebb egységek átszállítását. A szovjet csapatok igyekeztek az átkelést megakadályozni, de tüzéségünk és repülőink megtörték erejüket, pedig szovjet repülők is beavatkoztak a harcba. A város nagyobbik része a túlsó parton van s az első átszállított csapatok kemény harccal, páncéltörők, gépfegyverek és golyószórók hatásos tüzevel már kis hídfőt alkottak s egyre tágitották, be, a város belseje felé. Egyre gyérült a rá-

juk zúduló tűz, úgy látszik, a szovjet csapatok lemondtak arról, hogy a túlsó oldalon már beékelődött csapatrészeinket visszaszorítsák a vízbe.

Az utászok közben deszkákat fektettek végig a felrobbantott híd vízből kimeredő vasrészein s ezeken gyors ütemben jutottak át embereink a túlsó partra, különösen sok kerékpáros, akik vállukon vitték

kerékpárjukat végig a keskeny pallókon, a szédítő magasságban, a rohanó víz fölötte. Ekkor mi már a túlsó parton állotunk, néhány golyószórós raj és egy géppuskás szakasz mellett, megerősítve két páncéltörővel. Egyre beljebb nyomultunk a városba, halott szovjet katonák, bűzlő hullák, elhajigált szerelvények, szemét és rom között, sűrű füstben. A város

megriadt lakossága a redőnyök mögül figyelte az izgalmas eseményeket, csak alig néhányan merészkedtek ki az utcára és nem akarták elhinni, hogy magyar katonákat látnak előrohanni az utcákon.

A város megszállása hamar véget ért s az esti órákban már messze jártak élcsapataink és a felszabadult Zaleszczykibe már csak nagyon távolról jutott el a harci zaj.

HUNT BÉLA

ÁTOK ÉS SÓHAJ SZÁLL KELETRE A DNYESZTER-PARTRÓL

A Dnyeszteren innen és túl mindenütt elárvult falvak és városok fogadják a magyar honvédséget. Néhány német nyelven is beszélő ember mondja el a valóságot, a másfél évi szovjeturalom rémségeit, amit az európai ember el sem hinne, ha nem tapasztalna maga itt a helyszínen.

Ezrek és ezrek tűntek el Galíciából, férfiak és nők vegyesen és senki sem tudja, hová lettek. Hitves siratja a hitvest, gyermek az édesanyját és -apját, sok szülő siratja a gyermekét.

A legnagyobb lelki válságon ment át a nép, amely *Sztálin* bolsevista uralma alá került.

Galíciában, a szó szoros értelmében, nem ismerték a nélkülözést, míg be nem köszöntött a szovjet uralma. Az emberek békésen művelték földjeiket, az ipar kényelmesen bár, de működött, mikor jött a totális szovjet tempó.

A községeket elsősorban elárasztották szovjet ügynökökkel. Ezek átkérdezték a lakosságot, s utána saját kényük-kedvére jártak el.

Élelem nem volt. Aratás után a galíciai rónák termékét vasútra rakták és elvitték. A nép tojáson és tejen élt és nem ismerte a kenyeret.

A legnagyobb lelki rombolást az iskolában végezte a Szovjet. Minden iskolában, de minden osztályba bizalmi embereket szerveztek be, akik tanítás helyett azzal foglalkoztak, hogy kikérdezzék az ifjúságot.

– Mit mondott tegnap este az anyád az apádnak? – ez volt az általános kérdés és ugyanakkor a szovjet biztos végig is vágott a gyermekek ostorával.

A kisgyermek híven vallott és másnap sirathatta szüleit.

Éjszakánként beérkeztek a szovjet teherrautók és elvitték a „megbízhatatlan” elemeket Szibériába.

Fiatal gyermekek állnak az úton és keresik szüleiket és öreg lengyel parasztok néznek megtört szemmel észak

A százával dezertáló katonák elmondják, hogy teljes felborulás van a szovjet hadseregben.

– Itt nálunk még halat sem adtak, hetekig nem ettünk, csak „Sztálin-kenyeret”. – Ez pedig sárhoz hasonló gyurma.

A honvédség ellátó oszlopai mellett nagy néptömegek állnak. Kenyérre vá-

Német tarack tüzelőállásban

felé, ahonnan fiaikat várják. Pedig ezek sohasem térnek vissza. Ott pusztulnak a Sztálin-uralom Szibériájában, amely sokkal kegyetlenebb, mint a cári száműzetés volt.

A Dnyeszter túlsó oldaláról tömegesen szöknek át az oroszok.

– Nem akarunk harcolni, szeretjük a magyarokat – ez az általános válasz.

rakoznak, amit egy-egy honvéd kioszt közöttük. Egy darab kenyérért kezét csókolnak és a szomorú pillantású lengyel parasztok elől a bakák úgy kapkodják el kezüket.

Mindenütt Sztálin neve szerepel, de az áldásnak szánt bolsevizmus dicsőségére a legegyszerűbb nép is teljes szívből átkozza Sztálint és uralmát.